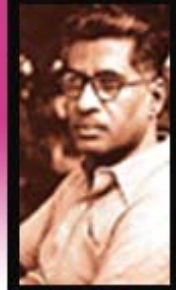

మహా మానవవాది ఎమ్.ఎన్.రాయ్ - సరిసెట్టి ఇన్నయ్య

(క్రిందటి సంచికనుంచి కొనసాగింపు)

-19-

మానవవాద ఉద్యమ పరిణామం

Robert C North (Author of
M.N.Roy Mission in China)

భారత దేశంలో మానవవాద ఉద్యమం 1948 నుండి ప్రారంభమైంది. అంతవరకూ వున్న రాడికల్ డెమోక్రటిక్ పార్టీ రద్దయి ఇలా కొత్త రూపం ధరించింది. పార్టీ వ్యక్తులు కొందరు వెళ్ళిపోగా ఉద్యమంలోకి కొత్త వ్యక్తులు స్వల్పంగా ప్రవేశించారు. మానవేంద్రనాథ రాయ్ మార్గదర్శకత్వాన, డెహ్రాడూన్ కేంద్రంగా ఉద్యమం రూపు రేఖలు దిద్దుకున్నది. ప్రధానంగా పత్రికలు నడపటం, అధ్యయన శిబిరాలు నిర్వహించటం కార్యక్రమంగా ముమ్మరంగానే సాగింది. ప్రాంతీయంగా వివిధ రాష్ట్రాలలో ఉద్యమం ఉత్సాహంగానే కార్యక్రమాలు నిర్వహించింది. ఉపాధ్యాయులు, ప్లీడర్లు ప్రధానంగా పాల్గొన్నారు. కరపత్రాలు, చిన్న పుస్తకాలు విడుదల చేస్తూ పోయారు.

డెహ్రాడూన్ లో నివశిస్తున్న ఎమ్.ఎన్.రాయ్ ను కలుసుకొని ఇంటర్వ్యూలు చేయడానికి తరచు దేశవిదేశాల నుండి ఆ రంగాలలోని నిష్ణాతులు వచ్చిపోయారు. ఇందులో రాబర్ట్ సి. నార్త్ పేర్కొనదగిన పండితుడు. చైనాలో ఎమ్.ఎన్.రాయ్ పాత్రని గురించి ఆయన ప్రత్యక్షంగా రాయ్ నుండి అనేక విషయాలు రాబట్టారు. ఆ తరువాత ఆయన ప్రచురించిన పుస్తకం ప్రామాణిక గ్రంథం అయింది.

అగేహానంద భారతి జర్మనీ నుండి వచ్చి రామకృష్ణ మఠంలో చేరి వివేకానంద సాహిత్యాన్ని పరిష్కరించి, తరువాత అభిప్రాయభేదాలతో బయటకు వచ్చి శంకరమఠాలన్నీ కాలినడకన పర్యటించి అనేక రచనలు వెలువరించారు. ఆయన హిమాలయాలకు వెడుతూ డెహ్రాడూన్ లో ఆగి ఒక మిత్రుని ప్రోత్సాహంతో అనుకోకుండా ఎమ్.ఎన్.రాయ్ ని కలిశారు. ఆ కలయిక అతనిలో పెద్ద మార్పు తీసుకురాగా కొత్త దృక్పథాన్ని, నిశిత పరిశీలనను అలవరుచుకుని, రాయ్ అభిమానిగా మారారు. ఆ తరువాత ఆయన అమెరికా వెళ్ళి సిరక్యూస్ యూనివర్సిటీలో సాంస్కృతిక యాంత్రోపాలజీ ప్రొఫెసర్ గా స్థిరపడ్డాడు. ఉత్తరోత్తరా రాయ్ శతజయంతి ఉత్సవాలలో ఇండియా వచ్చి ప్రసంగాలు చేశారు కూడా.

ఎమ్.ఎన్.రాయ్ డెహ్రాడూన్ నుండి రాడికల్ హ్యూమనిస్టు పత్రికకు ఎడిటర్ గా అనేక రచనలందించారు. ఆయన భార్య ఎలెన్ బాగా సహకరించారు. వారిరువురూ దేశవ్యాప్తంగా పర్యటిస్తూ రాజకీయ శిక్షణ తరగతులలో పాల్గొని ఉత్సాహం కల్పించారు. ఎమ్.ఎన్.రాయ్ ప్రసంగాలను ఎలెన్ షార్ట్ హాండ్ లో రాసుకోవటం వల్ల వాటన్నిటినీ ఉత్తరోత్తరా గ్రంథస్తం చేయగలిగారు. అలా వచ్చిన వాటిలో పార్టీస్, పవర్, పాలిటిక్స్ అనే వ్యాస సంపుటి గమనార్హమైనది. ఎమ్.ఎన్.రాయ్ చేసిన రచనలలో రివల్యూషన్, కౌంటర్ రివల్యూషన్ ఇన్ చైనా; రష్యన్ రివల్యూషన్ చరిత్రాత్మకమైనవి. చాలామంది వాటిని ప్రామాణిక రిఫరెన్సులుగా వాడుకుంటున్నారు.

రీజన్, రొమాంటిసిజమ్, అండ్ రివల్యూషన్ అనే రచన ప్రపంచ దృష్టినే ఆకర్షించింది. అందులోనే రాడికల్ ప్రజాస్వామ్య సూత్రాలను కూడా వైజ్ఞానిక దృక్పథంతో వివరించారు. సుప్రసిద్ధ మానసిక వైజ్ఞానిక శాస్త్రవేత్త ఎరిక్ ఫ్రాం ప్రశంసిస్తూ యూరోప్ పునర్వికాసాన్నితిరిగి అవగాహన చేసుకోవాలంటే రాయ్ రచన చదవమని తన సేన్ సొసైటీ అనే గ్రంథంలో రాయగా ప్రపంచాన్ని ఆకర్షించింది.

డెహ్రాడూన్ లో వున్న ఎమ్.ఎన్.రాయ్ తనకు ప్రీతిపాత్రమైన రాడికల్ హ్యూమనిస్టు పత్రికకు ఎడిటర్ గా వుంటూ అనేకమంది చేత వ్యాసాలు రాయించారు. అంతకు ముందు మార్క్సియన్ వే అనే పరిశోధనా వ్యాస పత్రికను మార్చి హ్యూమనిస్టు వే అని పేరు పెట్టి మేధావుల చేత వ్యాసాలు రాయించారు. జైలులో వుండగా రాసిన గ్రంథాలు కొన్ని పరిష్కరించి వెలువరించారు. అందులో సైన్స్ అండ్ ఫిలాసఫీ పేర్కొనదగిన గ్రంథాలు. పూర్తి రచన ఎడిట్ చేయడానికి సమయం చాలలేదు. ఎక్కువగా వివిధ రాష్ట్రాలు పర్యటించటం వలన సమయం చాలక చాలా గ్రంథాలు అసంపూర్ణంగానే వుండిపోయాయి. ఆయన రచనలు ఉద్యమ స్ఫూర్తికి తోడ్పడ్డాయి. ప్రపంచ స్థాయిలో కూడా మేధావుల దృష్టి డెహ్రాడూన్ పై పడింది.

ఎమ్.ఎన్.రాయ్ తొలి ప్రయత్నంగా జీవితానుభవాలను వెల్లడించదలిచారు. క్రమేణా తన భార్య ఎలెన్ కు చెబుతూ పోయారు. ఆమె వాటన్నిటినీ రాసింది. 1925లో మొదటి భార్యకు విడాకులు ఇచ్చేవరకూ రాయగలిగారు. కానీ, 10 సంవత్సరాల కాపురంలో తొలి భార్య ఎవిలిన్ ట్రెంట్ గురించి ఎక్కడా ప్రస్తావించలేదు. అబద్ధాలు వేటాడుతాను, నిజం చెబుతాను అని ఎప్పుడూ అంటుండే ఎమ్.ఎన్.రాయ్ ఇలా ఎందుకు చేశాడనేది ఆశ్చర్యకరమైన విషయం.

రెండవ భార్య ఏమైనా అనుకుంటుందేమోనని ఆమె విషయం ఏమీ చెప్పలేదన్నట్లు ఆమెకు అభిమానులైన వి.యం.తార్కూండే, శిబ్ నారాయణ్ రే వంటివారు భావించారు. ఏమైనా ఆ పది సంవత్సరాలలో అపూర్వ చారిత్రక సంఘటనలు వెలుగులోకి రాకుండా పోయాయి. ప్రతివారం రాడికల్ హ్యూమనిస్ట్ పత్రికలో రాయ్ జీవితానుభవాలు సీరియల్ గా ప్రచురించారు. ఆ సమయంలో శాన్ ఫ్రాన్సిస్కో దగ్గర వున్న ఎవిలిన్ చందా కట్టి పత్రిక తెప్పించుకుని చూసింది. తనని గురించి ఏమీ రాయకపోవడంతో నిరుత్సాహపడింది. అయినప్పటికీ రాయ్ కి వ్యతిరేకంగా ఆమె ఏమీ వ్యాఖ్యానించలేదు. రాయ్ జీవితంలో ఇది పెద్ద లోటు. అంతేకాక ప్రత్యక్షంగా ఆయన అనుభవాలు రాసి వుంటే ఎంతో బాగుండేది.

ప్రతిరోజూ కాసేపు కొండల్లో నడచి రావడం రాయ్ దంపతుల అభ్యాసంగా వుండేది. ఒకరోజు అలా నడుస్తుండగా బండమీదనుండి జారి దాదాపు ముప్పయి అడుగుల కిందకు పడగా తలకు బలమైన గాయం తగిలి ఆస్పత్రిపాలు కావలసి వచ్చింది. ఆ తరువాత ఆయన కోలుకోలేదు. 1954 జనవరి 26న చనిపోయారు. రాడికల్ డెమోక్రటిక్ ఉద్యమానికి ఇదొక షాక్.

అమెరికా వెళ్ళి కొన్ని యూనివర్సిటీలలో ప్రసంగించడానికి కార్యక్రమం ఏర్పాటుయింది. అటువంటి సమయంలో ఈ ఘటన జరిగింది.

1954 జనవరి 26న మరణించిన ఎమ్.ఎన్.రాయ్

(కొనసాగింపు వచ్చే సంచికలో)

COMMENTS